

S E S S I Ó D E T E A T R E M A X A U B

Aprofitant l'avinentsa de l'exposició de pintures del nostre company Lluís M.ª Güell, de la qual hom ha dit que «hi ha defectes molt prometedors», nosaltres a primers d'aquest mes invitarem els amics a una sessió de teatre sel·lecte. En organitzar-la no ho férem empesos per un gran amor pel Teatre. No creiem en la seva funció social. El cinema l'ha substituït amb aventatge. Deixem als burgesos del XIX els seus dramas de tesi. El teatre del nostre temps (parlem del que es cotitza al món, no

del teatre de porró, de copla andaluça o de capa i espasa) no pot ésser més que una manifestació literària — com la Novel·la, l'Assaig — que pot representar-se; com el Cinéma pot ésser sonor. Gosariem dir que la representació és al Teatre, el que Berta Singerman a la Poèsia: una exteriorització ràpida i a través d'altres temperaments — que generalment ens desil·lusionen — que ens priva de copsar-hi les bel·leses i, àdhuc, les paraules.

En el programa figuren dues obres, dos autors. Molière — França, segle XVII — d'una banda, i Max Aub — València, Europa d'ara — de l'altra «El Casament per força» és prou conegut per a dir-ne un mot més. És l'obra ideal per a que un crític ens parlés de tipus, d'estudi de caràcters, de vicis fuetejats, etc., però hi podríem oposar superficialitat i efectisme. Hi ha una valor còmica; això és el que ens interessava.

«El Malfiat Extraordinari» — conegut ací per la traducció publicada a «La Revista» per Millàs-Raurell — que estrenarem és tot una altra cosa. Potser hi ha un excés d'intenció, però mai deixa d'ésser humà. Per a plantejar un problema no precisen trucs escènics ni patetismes *borrassians*. Una conversa molt normal, una conversa de qualsevol dia comporta un problema vital: els personatges, doncs, hi parlen com a la vida ordinària i és aquesta conversa, que podríem sentir tots els dies, la que només amb la seva força va creant el drama. Crea Max Aub un home malfiat que vol esbrinar tothora la veritat de les coses i bon punt aquest comença de deliberar — conversa entre el senyor Nicolau i el seu Doble — ja el creador perd tot control del seu personatge; és el cervell del Sr. Nicolau — manifestat en aquesta conversa — qui crearà el drama, qui descobrirà que el món no és món,

que res no és res. Un gran encert del valencià és aquesta glorificació del tòpic, del lloc comú en què es basen tots els diàlegs; són compliments, frasses, converses emprades per tothom, sentides a tot arreu i el mèrit és bastir amb elles una obra plena de vivacitat com aquesta. No podem pensar en Max Aub sense que, al punt, no ens vingui a la memòria un nom: Jean Cocteau. La dignificació del lloc comú no és més ni menys que la realitzada pel francès; aquella petita meravella que és «Les mariés de la Tour Eiffel».

Pel que fa al públic s'observava una dificultat en reaccionar (és l'inconvenient del teatre representat de que parlavem suara); una de les característiques del nou esperit és la comprensió prompta, la reacció instantània i això en un aplec on hi havia gran quantitat d'ulls bonics no era gaire factible. Però el públic intuïa el drama (no ens refe-

rim, naturalment, a la minoria apta per a tota recepció i, a estones, reia Digué bé qui deia: la gent veu el punt ridícul d'aquella tragèdia—que és, indubtablement, la tragèdia i el ridícul de molts espectadors—i riu per que no pot fer altra-ment

A la representació precedí la lectura dels mots següents enviats per Max Aub amb aquest motiu:

«Escrito el «Desconfiado prodigioso»—que no avaro como se empeñan en bautizarle mis queridos amigos Montanya y Diaz Plaja—a los 21 años es forzoso que se resienta del començón de resolver todos los problemas humanos que a esa edad nos acomete. Ese regusto juvenil, línea recta del personaje, quizá le proteja de más graves delitos. Teatro de candilejas adentro todavía, de faz única, distinto, no diferente, del que hoy sueño, múltiple, si se pudiese decir: de teatro entero. Que el teatro es vida y al espectador hay que golpearle de frente, de revés y al través si se puede. Atontarlo, hacerle olvidar su voluntad y empujarle violentamente hacia arriba, en el escenario. Teatro polifacético, en una sola escena si se puede, en varias si no

hay más remedio. Merendarse tranquilamente las normas clásicas, pero no para hacerlas desaparecer, sino para digerirlas y borrar todo rastro del crimen.

Crear el ser teatral, y que él a su vez crea su mundo, un mundo con el que el autor no tenga nada que ver. Dar unos datos, y que el problema lo resolviera la representación.

Ese «ser teatral» es de una composición difícil de determinar. No tiene gran cosa que ver con los héroes de novelas, sea D. Quijote, D'Artagnan, del Dougo, Latcadio, Abel Sánchez o Dafné, son de otra raza, por no decir de otro mundo.

No sirven las mismas medidas. Ni los mismos sueños. Fedra, Dorotea, Hamlet, Lilian o Cándida, aunque un poco mayores, podrían pasar a primera vista como seres humanos. Pero, abiertos, disecados se da uno cuenta de la formidable diferencia. Un médico, algo primo mio, que tuvo la suerte de autopsiar uno de esos seres me refería asombrado algunas de las cosas que halló: paisajes enteros, flores lozanísimas, enanos, 3 o 4 hadas, la piedra filosofal, una cortina y en vez de dentadura posti-

za la concha de un apuntador, como esto último me lo dijo riendo supongo que lo tomó de Ramón Gómez de la Serna, de quien es muy devoto, sin embargo no lo puedo asegurar

Hacia esos seres teatrales, que nada tienen que ver con el «ser teatral» que preconizan diariamente los empresarios al uso, quisiera yo encaminar, hoy, mis personajes. Ya que tengo la seguridad de no haberlo conseguido con mi Desconfiado».

Benjamin Palencia

El mestre castellà verifica—avui—damunt les nostres planes un magnífic assaig de la seva sensibilitat.

En els dibuixos actuals (els que apareixen a *hèlix* igual que els que publicà, fa poc, la malaguenya *Litoral*) ha desaparegut ja la línia acurada, la bellesa formal d'una cohort de nimfes. Tot l'academisme d'un cos de dona s'ha fos en unes mostres d'interiorisme integral.

La meravellosa evasió de l'artista («...c'est l'évasion, douce perspective...») retorna quan influeix al paper tota la violència d'un esperit. Injeccions, quan el ga-

nivet rasca, quan la goma esborra. És igual que el cerebralisme composi. que contraposi figures, si els contrastos en independència, la topada de línies—de sensacions—, pensaments esvaïts, cobejances, imatges descabellades, moments torturats, delimiten camps d'emoció pura

Un dibuix de Palencia—en el seu nou moment—palea una anatomia subconscient. Ens fa adonar del grapat de nervis de la mà, dels espasmes que hem empassat mantes vegades, dels draps que separen una pell més fina. La contraportada son els ulls prou coneguts que m'han furgat el clatell quan entro al vespre a l'ascensor.—C. M. C.

Dario Carmona

Per manca d'espai no poguérem dedicar, en el número anterior, cap comentari al jove artista, del grup malagueny de *Litoral*, DARIO CARMONA, que il·lustrava amb un dels seus dibuixos, la portada. Prome tem fer-ho en números propinients en els quals donarem a conèixer alguns dibuixos més del nostre amic.

Gerhard

En aquests dies de la resurrecció de R. G. ha de parlar-se de com serà suportada la seva incidència en la cultura nostra: si com ingravessent penetració, o com manera de practicable economia.

Convé observar, que en cultura musical, l'avenç vers a Europa ha estat donat d'un cop de coll en suprem esforç quan l'alè creador ha cegat al músic i aquest ha cercat la llum a l'horitzó.

Fou necessari, doncs, al defensar la creació; defensar certes modernitats que foren llur verb; i el resultat fou no tant un llenguatge de flexió com un dialecte: aglutinant de barbarismes conjugats, o fins com en Falla: un joc d'interjeccions de valor entesa en la teoria dels gèneres.

Robert Gerhard, ara en un fet d'estadística, ofereix el seu projecte de l'idioma etern que ell creu instrument per la nostra cultura: una fonètica dialectal germànica, una teoria de les formes oberta a tota possibilitat; convé a ambdues un esperit llatí informador.

Declarem a R. G. home del Renaixement unitarista i tinguem-lo en la cultura nostra no com a reactiu

sinó com a un complidor de la necessitat física de polaritzar matèries lliures. — R. BORRÁS PRIM

Gerardo Diego

ha passat breus dies a Barcelona. L'issolat i taciturn poeta cantabre ha parlat dels seus desitjos, irrealitzables per ara, de tornar a eixir del seu braç a la seva estimada—l'admirada revista—*Carmen*, la qual movilitzarà l'exèrcit de poetes espanyols en el crit més pur de poesia. La devoció per Juan Larrea, filó desconegut d'esperit i de poemes, s'ha fet patent en totes les converses. L'admirable G. D. ha promès de venir a viure una llarga temporada al nostre país. En ell comptarà sempre amb la nostra amistat.—C.

Fulls grocs

«Full subversiu de les valors artístiques i literàries» amb articles de Montanyà, Gasch i G. Diaz Plaja. Aquesta subversió és el que no ens podem explicar. Quan hi ha un sector que ofegaria una obra digna, mai seran masses els mit-

jans emprats per a anul·lar-lo però per què cridar: *bluff! bluff!* quan no'n són res més, totes les valors? Una marieta, com és ara, dubto que mai hagi indignat ningú; la ignorem. Mai m'he indignat de l'imbecilitat d'una novel·la «Prix Goncourt», i aquest és el primer premi francès! I per altra ignorem, i si ens assabenten tenim cura d'oblidar-lo a viat, qui ha estan premiat en el concurs ibero-afro-americà organitzat per la Junta de Dames de qualsevol capital de província.

Els personalismes arriba un punt que no poden escriure's. Es molt més contundent l'acció directa (l'acció directa que, recordi Montanyà, hom acusava—amb menys motiu—de no emprar-la, tot i el que teoritzen, als surrealistes). El manifest—«ací on tot és tortuós, ací on tot és mesquí»—cadascú el llegeix a la seva cambra i fa el gèste escandalitzat de la beata, però no té cap transcendència social. No és res més que LITERATURA.

Subscrivim la denúncia de covardia, manca de sinceritat i por al risc. Hem estat els primers—deu me- sos fa—en constatar la ineficàcia total del Manifest Groc. I és això el que ens

priva de pendre, aquests *Fulls*, seriosament.—M.

Tempestat en Asia

Potser gràcies a una equivocació—i per pocs dies—ens ha sigut permès de veure un film soviètic. Menys mal que ha sigut un dels força representatius, i de Padovkin. Al cap de dos dies es prohibí: Hom—per poc sentits que tingués—es donava vergonya d'ésser occidental, veient passar aquesta banda.

Aquest film ens ha acabat de fer avorrir més—si era possible—els films de gran tècnica amb simbolisme de cartró—ex. U. F. A.—films torturats.—R.

Per manca de l'espai suficient no hem pogut publicar en aquest número un text que ja tenim en nostres mans de Lluís Montanyà sobre l'*Ulysse*, de Joyce.

El dia 12 presentarem a Vilafranca el film «Un Chien Andalou» de Luis Buñuel i Salvador Dalí.

Aquesta revista tria lliurement els seus col·locadors i els textos i gravats que publica són inèdits—a excepció dels retrats.

UNA ESTAMPA DEL GRECO

Había que suponer mucho o escribir demasiado. Es el tema complejo y poco tratado para el corto espacio que a él se dedica. Tal vez sea demasiado el suponer conocidos al Greco y a Diego de Astor, supuestos imprescindibles para lograr ceñir estas notas, ya de sí escuetas y quizá excesivamente eruditas, a un comentario que acompañe la reproducción del grabado.

La estampa de la colección que formó mi abuelo Eduardo Bosch, impresa en papel, firmada por «D. de Astor sculp. Toleti An.º 1605», mide 350 × 470 mm. Lleva al pie una leyenda latina (que no aparece en la fotografía) y que dice así:

*Qui genitus sine matre fui
[cum sydera coeli
matutina mihi iubila plena
[darent;
Nunc genitus sine patre e
[uirgine nascor;
Caelicolae que canunt, glo-
[ria summa Deo.*

Brevemente la describió Cossio, en su libro sobre el Greco, con otras tres firmadas por el mismo Astor y datadas en fecha cercana a la de éste. ¿Formaron una serie? Las fechas pudieran hacerlo suponer.

En una partida del inventario primero de bienes del Greco (sigo la terminología de San Román) pueden haber estado comprendidos los cobres de estos grabados: «diez planchas de cobre talladas». (1) Tal vez algunas pruebas de estos estaban comprendidas en las «dozientas estampas» (2) del primer inventario, que luego en el segundo quedan mayormente determinadas, al dividirse en «zien estampas de diferentes au-

tores» y «otras zien estampas hechas en casa». (3) La suposición gana con ella verosimilitud.

Las únicas citas literarias antiguas de estos grabados son con seguridad las de Ponz. Una de ellas no interesa directamente ya que se refiere al grabado del conocido por tantas réplicas, *San Francisco y otro monje*, (prueba y contraprueba en la Biblioteca Nacional de Madrid).

La otra atañe a nuestro grabado: Dice Ponz (*Viage* t. I, p. 166) tener en su poder una estampa de la Natividad de Santo Domingo. Esta cita nos lleva a creer, a menos de suponer confusión en Ponz, en la existencia de grabados según dos Natividades del Greco: según la de Santo Domingo y según la hoy conservada en el Museo de New-York.

Sobre esta última ha sido grabada (composición contrapuesta y diferencias de poca monta) la estampa que se publica en su conjunto y en un detalle.

Detalle escogido que permite ver claramente la técnica personal por la que fué grabado. Sería de estudiar la parte que en ella pueda caber al Greco. No hay que olvidar, aunque no se dé plena fé a todas sus elucubraciones, el Greco utilizador del buril que res- tituye Willumsen. (4)

(1) Fr. de B. San Román, *El Greco en Toledo*, Madrid, 1910, p. 197.

(2) San Román, loc. cit.

(3) San Román, *De la vida del Greco*, «Arch. Arte Español y Arquel.», 1927, p. 86.

(4) J.-F. Willumsen. *La jeunesse du Greco*, París, 1927.

A. Wiedemann & Sohn Albert der Kettenschleifer

Polka

III

L. Wiedemann

Adagio

This is a handwritten musical score for a polka, titled "Polka III" by L. Wiedemann. The score is written on ten staves, organized into five systems of two staves each. The notation includes various musical symbols such as notes, rests, and dynamic markings like "p" (piano) and "ff" (fortissimo). The piece begins with a key signature of one flat (B-flat) and a common time signature (C). The tempo is marked "Adagio". The score is written in a cursive, handwritten style, typical of 19th-century musical manuscripts. The paper is aged and shows some wear, with a small piece missing from the top left corner.

FREDERIC MOMPOU LA MEVA MÚSICA

Sincerament, dubto si sóc o no sóc músic. I és que, tret del precís moment en el qual produeixo, la música no m'interessa. Un fet ho demostra: m'agrada llegir i estudiar de tot, i fins profunditzar, i amb aquestes aficions múltiples, però, no he pogut—ni amb la més bona voluntat—suportar el règim d'un tractat dels anomenats de composició.

La meva música és intuïtiva. Qualsevol altre compositor tindria por i pena de confessar l'absència d'audició interna. Per a mi, és un fet absolut. I, encara, no he fet res per adquirir-la, car en el meu cas és una cosa inútil. El meu fi ha estat crear unes sonoritats que difícilment l'audició interna més fina podria trobar. Si quedés sord la música hauria mort per a mi. Jo a Alemanya hauria estat sotmes a un cultiu microbida d'audició interna.

I per contra tota la meva vida és purament interna. Tinc tota una meva vida per a mi sol. Dins de mi passen coses fantàstiques, les quals no s'exterioritzen mai. Tot viu intensament dins de mi; menys la música.

Jo no concebo mai l'obra. Tota la meva sensibilitat és una antena receptora que despulla elements i que

els deixa reduïts al no-res. Jo escric com un «medium». Faig música i a mida que va sortintem va guiant fins que ella mateixa posa el seu títol. Jo no crec música sinó que la música em crea a mi. Jo transcriu uns afanys de música contemplativa. En el fons hi ha quelcom de misticisme en aquesta abstracció de laboratori. I, en aquesta música, jo puc ben bé ésser un «il·luminat».

He arribat a un convenciment davant de controvèrsies bizantines: S'hi ha de nèixer. Discutir aquest problema és igual que fer afirmacions inútils de si la vida s'ha de viure poc a poc o de pressa. En música hi han èpoques de músics intuïtius i èpoques de músics cerebrals. Per crear materials per una obra, s'hi ha de nèixer, és sobretot la força intuïtiva que val. Per a construir l'obra és l'ofici que serveix. Un sol home no crea i construeix al mateix temps. L'obra perfecta és col·lectiva.

Una època crea i una altra època construeix.

El geni és una mena de resumidor admirable.

La nostra època és purament de laboratori i serà sacrificada. El futur geni se servirà de tot el nostre. Jo he nascut per ésser un músic exteriorista i sensitiu, com fill d'una època donada a crear nous materials.

Els meus intents de formar una escola de «primitivisme» no suposava sinó arribar a una concepció model·lica tal com la cercaren els artistes plàstics en les figures de l'art negre. Era la simplicitat de tot el que havíem copsat. Podia ésser el moviment d'una generació—de l'època actual—en un *tornar a començar*.

Es possible que alguna de les meves obres—*Altitud*, per exemple,—hagi adquirit la forma d'expressió de diàleg. Una enfrontació de dos conceptes cercant síntesis. El que m'agrada més, però, és cenyir-me a un pensament concret i curt. Ésser un filòsof que escrivís epígrames, que és l'imatge invertida del contingut d'un tractat de composició a la llum de l'harmonia clàssica. Del que estic segur és de no escriure mai música dramàtica (sempre m'ha esgarriat).

Aprofito aquesta ocasió per a repetir que Beethoven no m'agrada i no voldria que ningú malinterpretés aquest sentiment veient-hi un menyspreu per a la música del passat. Tinc una adoració per tota la música del passat. La massa grandiosa de l'obra de Beethoven em representa més bé una piràmide colosal que una esbelta catedral. Tampoc no m'agrada Wagner que, si bé és veritat que ens deixa amb la boca oberta,

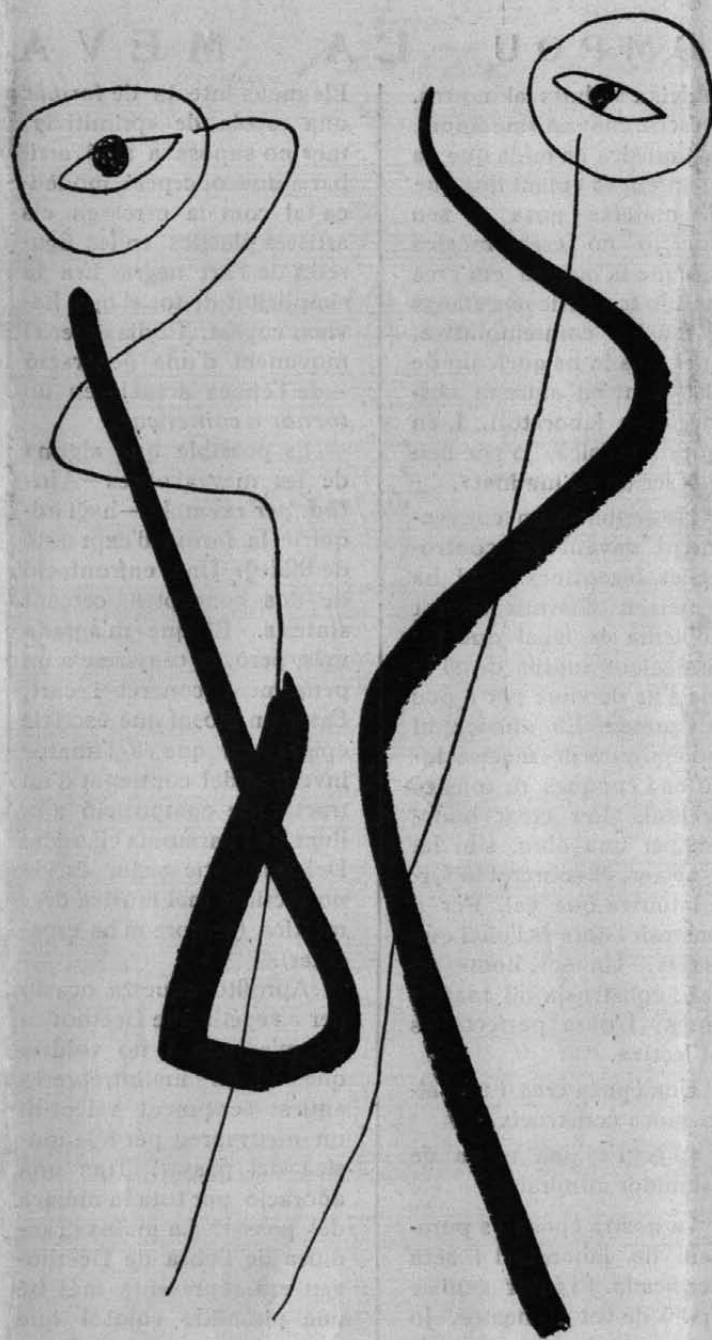
és més bé per ésser un magnífic orador que un sublim pensador. Tant aquest com aquell són els músics representatius de l'Alemanya militarista. Ells porten tota l'ànima d'aquella Alemanya que tot el món feia semblant de odiar, però en el fons, l'humanitat porta encara l'ànima de Beethoven i de Wagner.

Aquest, sobretot, va ésser un gran especialista en marxos.

En l'actualitat els meus músics preferits són Ravel i Strawinsky. Tota l'altra música moderna solament m'interessa.

El meu racialisme d'escola és invisible per a molts, però és la meva terra i la meva raça la que m'inspira. És impossible fer una música sincera sense portar el segell de procedència.

Per a mi, una simple harmonització de motius folklòrics té una gran valor, però una obra que només s'inspira en cançons populars és, precisament, el que hem de combatre a casa nostra. No és així que farem una obra catalana precisament. L'obra catalana serà aquella que, digna de classificar-se entre la música universal, serà nascuda a la nostra terra o de la nostra terra.

BENJAMIN PALENCIA Madrid - XI - 29